

## Підрозділ 2

# **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПРАВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

*СІДОР М. І.*

Національний університет «Одеська юридична академія»,  
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,  
кандидат юридичних наук, доцент

## **ГРОМАДСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА СКЛАДОВА ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ**

Громадський фінансовий контроль є невід'ємним елементом демократичного суспільства та правової держави. Так, як демократичні засади передбачають можливість активної участі суспільства в управлінні державою.

Необхідність здійснення громадського фінансового контролю обумовлена необхідністю реалізації принципу стримувань та противаг не лише в системі органів влади різних рівнів, а й між державою та суспільством в цілому. Громадський фінансовий контроль, що базується на положеннях Конституції України, повинен доповнювати фінансовий контроль, який здійснюють державні органи та органи місцевого самоврядування [1, с. 213]. Громадський фінансовий контроль створює протипагу державному, тому, що виключає зацікавленість будь-яких владних структур і політичних сил [2, с. 271], а також практично унеможлиблює їх втручання та вплив на здійснення та результати громадського фінансового контролю.

Засади здійснення громадського фінансового контролю беруть свій початок з визначених Конституцією України прав громадян на участь в управлінні державними справами, на свободу об'єднань, на звернення.

Громадський фінансовий контроль реалізується через діяльність громадських об'єднань, професійних спілок та їх об'єднань, творчих спілок, організацій роботодавців та їх об'єднань, благодійних і релігійних організацій, органів самоорганізації населення, недержавних засобів масової інформації та інших невідприємницьких товариств і установ [3].

Так, пунктом 5 частини 2 статті 21 Закону України «Про громадські об'єднання» [4] передбачено право громадського об'єднання зі статусом юридичної особи брати участь у порядку, визначеному законодавством,

у роботі консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, що утворюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування для проведення консультацій з громадськими об'єднаннями та підготовки рекомендацій з питань, що стосуються сфери їхньої діяльності.

В свою чергу, частиною 6 статті 140 Конституції України передбачено, що сільські, селищні, міські ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна. Відповідно до положень Закону України «Про органи самоорганізації населення» [5] передбачається можливість здійснення фінансового контролю на місцевому рівні, зокрема це право вносити у встановленому порядку пропозиції до проектів місцевих програм соціально-економічного і культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць та проектів місцевих бюджетів. Тобто громадськість може контролювати діяльність відповідних органів місцевого самоврядування як в частині нормотворчості, так і щодо визначення пріоритетності витрачання коштів місцевих бюджетів.

Також діючим законодавством передбачений порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики [6]. Тобто передбачено в обов'язковому порядку проводити консультації з громадськістю у формі публічного громадського обговорення або електронних консультацій з громадськістю щодо проектів нормативно-правових актів, які, зокрема визначають стратегічні цілі, пріоритети і завдання у відповідній сфері державного управління, у тому числі проекти державних і регіональних програм економічного, соціального і культурного розвитку, рішення стосовно їх виконання; стосуються інтересів територіальних громад, здійснення повноважень місцевого самоврядування, делегованих органам виконавчої влади відповідними радами, а також витрачання бюджетних коштів.

В умовах, коли органи державної влади не забезпечують належного контролю за використанням бюджетних коштів, громадські організації та громадські активісти змушені самі відстежувати тендери, збирати докази фінансових зловживань і передавати їх у відповідні органи. В Україні сформувалися кілька громадських організацій, які займаються виключно боротьбою з корупцією. Серед них можливо виокремити Центр протидії корупції, «Трансперенсі Інтернешнл» та громадське об'єднання «Наші гроші».

Центр протидії корупції спеціалізується на політичній корупції та зловживаннях при державних закупівлях. Один з його проектів полягає у перекладі журналістських розслідувань юридичною мовою з метою перегляду сумнівних тендерів і притягнення до відповідальності причетних до корупції. «Трансперенсі Інтернешнл Україна» є частиною мережі Transparency International, яка діє у багатьох країнах світу та займається переважно питаннями розробки антикорупційного законодавства,

покращення роботи органів, які займаються боротьбою з корупцією. Громадське об'єднання «Наші гроші» займається акумулюванням інформації щодо зловживань у сфері державних закупівель, займаються моніторингом і збирають первинну інформацію, яка може бути використана журналістами для більш ґрунтовних розслідувань.

Журналістські розслідування, навіть якщо вони не призводять до ліквідації корупційних схем чи ув'язнення чиновників, мають прямий вплив на суспільство і можуть впливати на загальні настрої населення України. Таким чином, журналісти відіграють важливу роль у забезпеченні контролю за державними фінансами, оскільки вони привертають увагу суспільства і примушують правоохоронні органи та владу більш активно реагувати на виявлені факти.

Слід зазначити, що в Україні відсутня чітка правова регламентація громадського фінансового контролю. В свою чергу, запровадження та визначення на законодавчому рівні вимог щодо здійснення громадського фінансового контролю дозволить підвищити ефективність бюджетного планування, цільове, своєчасне та ефективне використання публічних коштів. Але це буде можливе лише при обов'язковій наявності відповідної реакції влади на результати громадського фінансового контролю.

### *Список використаної літератури:*

1. Дмитренко Е.С. Фінансове право України. Загальна частина: навч. посібник / Е.С. Дмитренко. – К. : Алеута; КНТ, 2006. – 376 с.
2. Гетьманець О.П. Бюджетний контроль: організаційно-правові засади: монографія / О.П. Гетьманець. – Х.: Екограф, 2008. – 308 с.
3. Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 86. – С. 100.
4. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – С. 2.
5. Про органи самоорганізації населення: Закону України від 11 липня 2001 р. № 2625-III // Вісник Верховної Ради України. – 2001. – № 48. – Ст. 254.
6. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – С. 36.